

Kwaliteitskader VCPS-PO

Kwaliteit van een cultuurprofielschool PO

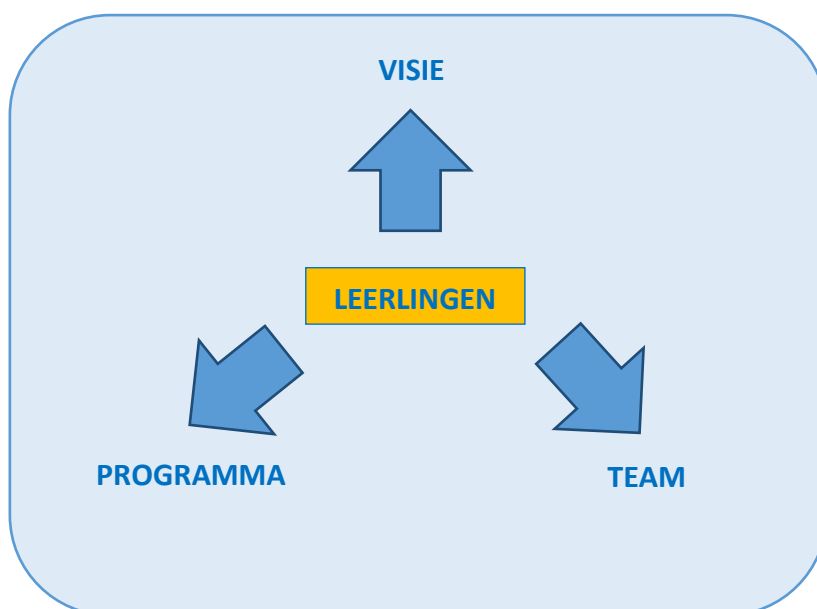
Een cultuurprofielschool PO (ook SO en VSO) is een school die uitblinkt wat betreft haar excellente presteren op het gebied van cultuuronderwijs¹. Het beoordelen van dit excellente presteren - om als erkende cultuurprofielschool verder te groeien in de Vereniging CultuurProfielScholen PO (VCPS-PO) - wordt gedaan via een visitatie. Dit visiteren wordt uitgevoerd door een visitatieteam en is gericht op collegiale visitatie en kwaliteitsbewaking. Hiervoor zijn indicatoren opgesteld. De visitatiecommissie zal het schoolteam op basis van deze indicatoren vragen naar de achtergrond van de keuzes en de verantwoording ervan. Dus bij een visitatie VCPS-PO gaat het om een coherent, onderbouwd, – maar vooral ook bevlogen – verhaal achter de keuze om een cultuurprofielschool te zijn.

- **DE ZES INDICATOREN VCPS-PO**

Wat laat een schoolteam zien?

Bij een visitatie laat een schoolteam op een beredeneerde² manier zien dat de inhoud van hun cultuurprofiel:

1. Start vanuit de rijke achtergrond en ontwikkeling van zijn **leerlingen**;
2. Gebaseerd is op hun (cultuur)**onderwijsvisie**;
3. Gedragen wordt door een deskundig **team**;
4. Vorm is gegeven in een cultuuronderwijs **programma**.

¹ Hieronder verstaan we al het cultuuronderwijs zoals audiovisuele kunst (film, fotografie), beeldende kunst en vormgeving, dans, drama, muziek, verhalen/literatuur, cultureel erfgoed, geschiedenis, religie, burgerschap.

² Met de term *beredeneerd* wordt bedoeld dat het schoolteam op zijn eigen manier vertelt en beschrijft wat hij doet en vooral ook waarom hij iets doet gezien vanuit de rijkdom van zijn leerlingen.

Waarbij de school zich realiseert dat werken aan goed cultuuronderwijs een gedegen (5) [evaluatiesysteem](#) en (6) [financieel beleid](#) vereist. Deze zes *indicatoren VCPS-PO* vormen de kern van de kwaliteit van een cultuurprofielschool PO/SO/VSO.

Stand van zaken vs ambities

Werken aan excellent cultuuronderwijs is een dynamisch proces en is nooit af. Een schoolteam zal daarom tijdens een visitatie – zowel in het cultuurprofielplan/cultuurbeleidsplan als tijdens het gesprek - aangeven wat de school *nu* al doet aan cultuuronderwijs en vooral ook aangeven wat ze graag nog *zouden willen* bereiken (= ambities).

De zes indicatoren VCPS-PO uitgewerkt

In onderstaande zijn de zes *indicatoren VCPS-PO* uitgewerkt. Deze biedt een schoolteam houvast voor het invullen van hun cultuurprofielplan (=cultuurbeleidplan) of een checklist voor hun bestaande cultuurprofielplan. Bovendien vormt dit een mooie basis om studiedagen op school - en dagen van de VCPS-PO zelf - invulling te geven en het gesprek te voeren over kwalitatief goed cultuuronderwijs.

1 - Visie, ambities en doelen

- Het schoolteam hanteert een visie op cultuuronderwijs waarin wordt verwoord:
 - o Hoe en waarom cultuuronderwijs bijdraagt aan het vermogen bij kinderen om betekenis te geven aan hun bestaan door verbeelding (= creativiteit en verbeelden).
 - o Hoe en waarom kinderen – gekoppeld aan betekenisgeving – vaardiger worden in een of meer verschillende vakken/disciplines met hun karakteristieke materialen en media.
 - o Welk belang de school hecht aan receptieve (= meemaken, beleven, zien) activiteiten? Welk belang de school hecht aan productieve (= maken, doen, creëren) activiteiten? En waar de school wellicht het accent legt?
 - o Hoe het aansluit bij de specifieke, rijke kenmerken van zijn leerlingen (= cultuur en ontwikkeling) en waarom dat van belang is.
- Het schoolteam hanteert een heldere onderwijsvisie met daarin inzichten die zijn gebaseerd op inzichten in de huidige ontwikkelingen van het Nederlandse onderwijs.
- Het schoolteam heeft een visie waarbij duidelijk wordt verwoord waarom hij kiest voor een cultuurprofiel (en lidmaatschap van de VCPS-PO) voor hun school.
- Het schoolteam weet zijn visie om te zetten in heldere ambities en doelen voor profilering in het cultuuronderwijs.

2 – De Leerlingen

- Het schoolteam toont aan dat hij inzicht heeft in wat de rijkdom is van - en het bijzondere aan – zijn leerlingen (leerlingpopulatie). Wat is hun achtergrond, wat is hun cultuur? Wat is hun ontwikkeling? Wat is het bijzondere aan deze groep leerlingen? Wat weten en kennen ze al?
- Het schoolteam kan laten zien hoe dit leerlingprofiel het startpunt vormt van (en bepalend is voor) de keuzes voor de cultuuronderwijsvisie, ambities, doelen en doorgaande leerlijn voor cultuuronderwijs.

3 - Programma en doorgaande lijn

Programma

- De visie, ambities en doelen van de school - en de daarmee samenhangende kennis over de leerlingen - worden aantoonbaar vertaald naar het programma voor cultuuronderwijs.
- Het schoolteam toont aan dat zijn programma – rekening houdend met de achtergrond en ontwikkeling van de leerlingen – voldoet aan de volgende criteria:
 - Leerlingen maken, ervaren en beschouwen verschillende cultuurvormen om te leren hoe de werkelijkheid door en met kunst en cultuur betekenis krijgt.
 - Er is een balans tussen productieve en receptieve vormen binnen het cultuuronderwijs op de school.
 - Leerlingen verwerven kennis van, en oefenen ambachtelijke vaardigheden in, de verschillende cultuurvakken.
 - Leerlingen ontwikkelen creatieve en onderzoekende vaardigheden.

Beoordelen

- Het schoolteam heeft een heldere visie op beoordelen van cultuuronderwijs en hanteert een bijpassende werkwijze (bijvoorbeeld via een portfolio, formatieve evaluatie, leerlingen gesprekken, peerreviews, 10 minuten gesprekken).

Samenhang en doorgaande leerlijn

- De visie, ambities en doelen van de school - en de daarmee samenhangende kennis over het leerlingprofiel - worden aantoonbaar vertaald naar een doorgaande en samenhangende leerlijn voor cultuuronderwijs (ook rekening houdend met de doorloop naar het voortgezet onderwijs).

Randvoorwaarden

- Het schoolteam geeft aan hoe het bezien vanuit zijn visie, ambities en doelen keuzes maakt voor materialen en technieken binnen het cultuuronderwijs.
- Het schoolteam gebruikt een methode, methodes of aanpak die aansluit bij de visie, ambities en doelen van de school en de kenmerken van zijn leerlingpopulatie.

Samenwerking

Het schoolteam toont aan dat het:

- een goed besef heeft van het kapitaal en de bruikbaarheid van zijn culturele omgeving (de leerkrachten, de ondersteuners, de ouders, de buurt, de instellingen dichtbij, het cultureel erfgoed, festiviteiten, etc.) en daar ook actief gebruik van maakt
- gebruik maakt van, en een bijdragen levert aan, de naschoolse cultuur van de school.

4 – Schoolteam

Het schoolteam kan laten zien dat:

- Elke leerkracht – aan wie dan ook – kan vertellen waarvoor de school staat als het gaat om cultuuronderwijs.
- Een van hen – zowel in omschrijving als tijd - verantwoordelijk is voor het opstellen en uitvoeren van het cultuurbeleid (bv een cultuurbegeleider).
- Een van hen – zowel in omschrijving als tijd - verantwoordelijk is voor het coördineren van het cultuuronderwijs op de school (bv een interne cultuurcoördinator, een icc'er).
- Er ruimte en tijd is voor deskundigheidsbevordering voor cultuuronderwijs en dat dit aansluit bij de visie en leerlingpopulatie van de school.

5 - Financiën

Visie en doelen van de school worden aantoonbaar vertaald in een financieel beleid. Het financieel beleid voorziet in:

- Een begroting voor het kunst- en cultuuronderwijs op de school.
- Een structureel budget en financiering uit overige bronnen en subsidie (prestatiebox, CMK-gelden).

6 - Kwaliteitszorg

Het schoolteam toont aan dat:

- Het systematische en regelmatig zijn doelen evalueert en monitort (bijvoorbeeld via de PDCA-cyclus).
- Het zicht heeft op verbeterpunten en deze weet om te zetten in actiepunten.

• DE VISITATIE

'Het bezoek van een visitatiecommissie moet de functie hebben dat buitenstaanders met je meekijken en jou meehelpen om kritisch naar je eigen onderwijs te kijken. Ze moeten je een stapje verder kunnen helpen.'
(Leerkracht van een cultuurprofiel school VCPS-PO)

Visitatiedatum

De school bepaalt in overleg met het Landelijk Steunpunt voor CultuurProfielScholen PO (info-po@culturprofielscholen.nl) de datum voor visitatie.

Visitatiedocumenten

Twee weken voor de visitatie stuurt de school minimaal de volgende visitatiedocumenten digitaal naar info-po@culturprofielscholen.nl:

- Cultuurprofielplan (= cultuurbeleidsplan) met daarin een onderbouwd verhaal over wat de school nu doet aan cultuuronderwijs – volgens de zes indicatoren VCPS-PO - en ook wat ze graag nog zouden willen bereiken (= ambities).
- Verder: schoolgids, pr-materiaal, projectbeschrijvingen.

Visitatiebezoek

Het visitatiebezoek houdt in:

- Een gesprek van maximaal 2 uur met (een afvaardiging van) het schoolteam en schoolleiding.
- Vrije invulling naar keuze van de school (bijvoorbeeld: meemaken van voorstellingen, bezoeken in de klas en/of gesprekken met leerlingen, ouders, culturele instellingen, samenwerkingspartners).
- Een kort overleg voor de visitatiecommissie zelf – aan het eind van het bezoek - om tot een terugkoppeling te komen. En daarna de terugkoppeling van de commissie aan de school.

Visitatiecommissie

De visitatiecommissie bestaat uit:

- 1 vast commissielid³.
- 1 directeur van een andere lidschool van de VCPS-PO.
- 1 cultuurbegeleider, icc'er of leerkracht van een lidschool VCPS-PO.

Na de visitatie

Na de visitatie krijgt de school een *visitatiebrief VCPS-PO* met daarin:

- De terugkoppeling van de visitatiecommissie of de school zich (nogmaals) een erkende cultuurprofielschool voor 4 jaar mag noemen.
- De bevindingen van de visitatiecommissie (de sterke- en verbeterpunten van de school) op zo'n manier beschreven dat de school hier concreet mee verder kan.
- Het bord 'Erkende Cultuurprofielschool' (mocht de school nog niet in het bezit zijn van een exemplaar).

Rol van het bestuur VCPS-PO

De *visitatie-brief VCPS-PO* naar aanleiding van het visitatiebezoek wordt voorgelegd aan het bestuur van de VCPS-PO en het is aan hen of zij het oordeel overnemen.

³

Dit om te kunnen vergelijken. Tijdens de pilot 2018 is dit een persoon uit het Landelijk Steunpunt.

Ter informatie, bronnen en dank

Ontwikkeltraject Kwaliteitskader VCPS-PO

Dit document vormt een onderdeel van het ontwikkeltraject Kwaliteitskader VCPS-PO dat de volgende opzet kent:

Fase 1 – September 2016 - Maart 2018 – ontwikkelen Kwaliteitskader VCPS-PO

- Brononderzoek en gesprekken met scholen
- Ontwikkelbijeenkomsten (4 juni 2017, 6 en 20 september 2017) met cultuurbegleiders, Regionale Steunpunten, experts, opleiders, leerkrachten (aspirant-leden).
- Raadpleging concept versie- Landelijke Meet-up op 4 oktober 2017
- Ontwikkelbijeenkomst en voorbereiding van de visitatie (6 maart 2018) met leden van de VCPS-PO.

Fase 2 - April 2018 – Vaststellen kwaliteitskader VCPS-PO

- Ledenvergadering 11 april 2018

Fase 3 – April - September 2018 - Pilot Kwaliteitskader VCPS-PO en de visitaties.

- Visitatiebezoeken bij scholen die lid zijn geworden via de versnelde toelatingsprocedure.
- Verzamelen van aanscherpingen bij het Kwaliteitskader VCPS-PO

Fase 4 – Oktober 2018 – Vaststellen definitief kwaliteitskader VCPS-PO

- Presenteren bijgesteld instrument.

Nieuwe ontwikkelingen (d.d. maart 2018)

LKCA, K&C (Drenthe en Groningen), Plein C, Kunstbalie, KCR en de andere leden van de Raad van 12 verkennen de mogelijkheden voor het ontwikkelen van een landelijk digitaal evaluatie-instrument voor cultuuronderwijs op basis van de instrumenten Evi en de CultuurLoper. De VCPS-PO is aangesloten bij de ontwikkelgroep met als doel om samen op te gaan en mogelijk in de toekomst dit landelijk evaluatie-instrument te gebruiken voor visitatie van de VCPS-PO.

Geraadpleegde bronnen

Inzichten over beredeneerde en bewuste keuzes van een schoolteam bij het inrichten van cultuuronderwijs en de centrale rol van, en zicht op, de leerling daarbij:

- Haanstra, F. Heusden, B. van. Hoozeveld, K. Schönau, D. (2014) *Kader 'Kwaliteit Kunstzinnige oriëntatie primair onderwijs'* Utrecht: Sardes

Inzichten over cultuuronderwijs, authentieke kunsteducatie, persoonsvorming en aansluiten bij de cultuur en ontwikkeling van de leerlingen:

- Biesta, G. (2012) *'Goed onderwijs en de cultuur van het meten'*. Den Haag: Boom/Lemma.
- Haanstra, F. (2014). Cultuur + educatie 44, jaargang 15 (Themanummer: Kunst leren onderzoeken). Utrecht: LKCA. P 8 – 25.
- Heusden, B. van (2010). Cultuur in de Spiegel, *Naar een doorlopende leerlijn cultuuronderwijs*. Groningen.
- Heusden, B. Rass, A. Tans, J. (2016) *Cultuur², Basis voor cultuuronderwijs*. Assen: Van Gorcum

Inzichten over samenhangend leren, indicatoren voor kunstonderwijs – dat een belangrijk onderdeel uit maakt van cultuuronderwijs – en betekenisvol leren:

- Leerplankader kunstzinnige oriëntatie (2015) Enschede, SLO.

Dank aan de deelnemers van de ontwikkelbijeenkomsten en/of voor het aanleveren van feedback:

- Max van Alphen / Kunstbalie, Marjo Berendsen / SLO, Margriet Gersie / Kunstgebouw, Truus Hermkens / INHolland en Zonnehoek, Elsje Huij / Hanzehogeschool, Fianne Konings /

Zelfstandig onderzoeker, Niekje van de Lavoir / Han Pabo Academie, Carla Plaisier / Cultuurmij Oost, Edith Ploeg / Plein C, Geertje Staring / Han Pabo Academie, Nicolette Talboom / MOCCA, Wil Walvis / KCR, Barend van Heusden (Rijksuniversiteit Groningen) en Antoine Gerrits (voormalig Steunpunt VCPS-PO en VCPS-VO).

- Deelnemers aan de VCPS-PO Meet-up op 4 oktober 2017.
- Leerkrachten van de VCPS-PO scholen: Vso Alphons Laudy, Amsterdam, Csbo De Kimkiel, Groningen, Obs De Notenkraker, Amsterdam, Bs Het Palet, Hapert, De Starter, Groningen, Obs Wereldwijs, Amsterdam, Cso De Zonnehoeck, Apeldoorn, Obs De Vuurvogel, Assen, Agnesschool, IJsselstein en Jacob Maris-School, Rotterdam. Met name: Chris Baaten en Monique Rutgers van VSO Alphons Laudy, Truus Hermkens en Marianne Heijting van Cso De Zonnehoeck, Laura Meijer en Antoinette van Zalinge De Notenkraker.
- Het bestuur van de VCPS-PO
- Landelijk Steunpunt VCPS-PO

Samenstelling

Dit Kwaliteitskader VCPS-PO is samengesteld door Astrid Rass (Landelijk Steunpunt VCPS-PO) projectleider Kwaliteitskader VCPS-PO.